

สัตว์ฟันแทะศัตรูมะพร้าว

สัตว์ฟันแทะศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ ได้แก่ หนู และกระรอก (Rats and Squirrels) ซึ่งทั้งหนูและกระรอกนั้นจะอาศัยอยู่และพบทั่วทุกภาคของประเทศ และมะพร้าวก็มีการปลูกทั่วไปเช่นกัน มีผลผลิตตลอดทั้งปี ดังนั้นจึงพบผลผลิตมะพร้าวถูกทำลายตลอดทั้งปีเช่นกัน อาจมีความเสียหายมากบ้างน้อยบ้างแล้วแต่สภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ทำความสูญเสียให้กับชาวสวนมะพร้าวตลอดมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สวนที่มีสภาพรก ติดกับป่า ภูเขา จะถูกทำลายมาก ยิ่งถ้าเป็นช่วงฤดูร้อนอากาศแห้งแล้งผลมะพร้าวจะถูกกัดกินเพิ่มขึ้น เนื่องจากช่วงฤดูร้อน ทั้งหนูและกระรอกต้องการน้ำสำหรับการดำรงชีวิต

จากการศึกษาสัตว์ฟันแทะศัตรูมะพร้าวน้ำหอม ที่อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ระหว่างปี 2538 - 2539 พบว่าผลมะพร้าวถูกทำลายโดยหนูท้องขาว (Roof rat; *Rattus rattus*) อย่างเดียว ความเสียหายเฉลี่ย 3.57 ผลต่อต้น ในบางพื้นที่ถ้ามีหนูและกระรอกร่วมกันทำลาย กัดกินผลมะพร้าวก็จะทำความเสียหายจนแทบจะไม่มีผลผลิตเหลือให้เก็บเลย คือหนูจะชอบกัดทำลายตั้งแต่ผลขนาดเล็กยังไม่มีเนื้อจนถึงผลมีเนื้อแข็งเป็นมะพร้าวทำขนม ส่วนกระรอกจะกัดกินผลอ่อนบ้างแต่ชอบกินผลแก่จนเปลือกผลแห้งมากกว่าเนื่องจากเนื้อมะพร้าวจะหวานและมีความมัน เป็นการสูญเสียและความเสี่ยงตลอดช่วงมะพร้าวออกผลผลิตที่เกษตรกรเจ้าของสวนต้องให้ความดูแล เป็นพิเศษชนิดของหนูและกระรอกที่พบทำลายมะพร้าวได้แก่

ชนิดของหนูและกระรอก ที่พบทำลายมะพร้าว

หนูท้องขาวบ้าน หรือหนูท้องขาวสวน

ชื่อสามัญ	roof rat
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Rattus rattus</i> (Linnaeus)
วงศ์	Muridae
อันดับ	Rodentia

ความสำคัญและลักษณะการเข้าทำลาย

หนูชนิดนี้เป็นหนูชนิดเดียวที่เป็นศัตรูมะพร้าวที่สำคัญ มีนิสัยพายป็นแก่งจึงชอบที่จะอาศัยและทำรังอยู่บนต้นไม้ หนูจะใช้ฟันแทะคู่หน้า (Incisors) กัดแทะผลมะพร้าว โดยหนูจะชอบกัดทำลายตั้งแต่ผลอ่อนขนาดเล็กยังไม่มีเนื้อจนถึงผลค่อนข้างแก่มีเนื้อแข็งเป็นมะพร้าวทำขนม จะกัดทำลายบริเวณส่วนหัวที่ติดกับขั้วของผลเป็นส่วนที่เปลือกมะพร้าวยังอ่อนนุ่ม จะกัดเจาะเป็นรูกลมจนทะลุเข้าไปกินทั้งน้ำและเนื้อมะพร้าว จะกัดกินซ้ำจนกว่ามะพร้าวผลนั้นหล่นจากต้นหรือกินเนื้อหมดผล แต่ถ้าเป็นผลอ่อนมากไม่มีเนื้อจะย้ายไปกัดผลใหม่ หนูจะกัดกินเวลากลางคืน บางครั้งอาจพบเห็นเวลากลางวันบ้าง ถ้าบริเวณผลที่กัดกินอยู่ในที่ค่อนข้างปกปิดพรางตัวจากศัตรูธรรมชาติ เช่น นกเหยี่ยว นกเค้าแมว เป็นต้น ดังนั้นหนูจึงระบาดได้ตลอดทั้งปีจนกว่าจะไม่มีผลผลิต

หนูท้องขาวบ้าน

ลักษณะผลมะพร้าวถูกทำลาย

รูปร่างลักษณะและชีววิทยา

หนูนชนิดนี้มีความหลากหลายในสีขน ขึ้นอยู่กับภูมิภาคที่พบ ปกติสีขนด้านหลังมีสีน้ำตาลและกลางหลังมีขนแข็งสีดำแทรกอยู่ ขนด้านหลังสีขาวครีมบางครั้งมีแถบขนสีน้ำตาลเข้มยาวจากส่วนคอถึงกลางอก ขนบริเวณเท้าหลังส่วนใหญ่ยาวและมีขนสีดำแทรกปะปนบ้าง หางดำตลอดและมีเกล็ดละเอียดเล็กๆ และยาวมากกว่าความยาวหัวและลำตัวรวมกัน น้ำหนักประมาณ 76 - 209 กรัม จมูกแหลมทำให้หน้าค่อนข้างแหลมหูใหญ่ ตาโต เพศเมียมีเต้านม 2 คู่ที่อก และ 3 คู่ที่ท้อง (ในบางแห่งเพศเมียมีเต้านม 3 คู่ที่อกแต่คู่ที่ 3 อยู่ชิดกับคู่ที่ 2 หรือห่างกันน้อยกว่า 1 เซนติเมตร)

ที่อยู่อาศัย

พบได้ทั่วประเทศ เป็นหนูที่ป่ายปีนเก่งมาก ชอบอาศัยอยู่ตามบ้านเรือน ทุ่งฉาง นาข้าว ในสวนผลไม้ มะพร้าว ปาล์มน้ำมันเป็นต้น ไม่ค่อยชอบขุดรูอยู่ จะอาศัยตามกองซากต้นไม้ กองทางใบปาล์มน้ำมัน โดยใช้เศษใบไม้หรือวัสดุอื่นที่แห้งทำรังชอบที่จะอยู่บนยอดไม้ ยอดค่อมะพร้าว และใต้กองทาง อาจพบอยู่ในรูบ้าง หนูจะมีขุยดินบริเวณปากรูทางเข้า แต่จะมีเล็กน้อย

การสืบพันธุ์และการขยายพันธุ์

ความมีลูกตกของหนูขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อม เช่น อาหาร ความหนาแน่นของประชากรหนู และที่หลบซ่อนหรือที่อยู่อาศัย รวมทั้งศัตรูธรรมชาติของหนูด้วย หนูเป็นสัตว์ที่ขยายพันธุ์ได้เร็ว โดยหนูท้องขาวบ้านโตเต็มวัยพร้อมที่จะสืบพันธุ์เมื่ออายุประมาณ 6 - 8 สัปดาห์ เพศเมียตั้งท้องนาน 21 - 22 วัน จำนวนลูกต่อครอก 1 - 9 ตัว อายุขัยเฉลี่ย 1 - 2 ปี

การป้องกันกำจัด

การป้องกัน

1. กำจัดแหล่งอาศัยทั้งบริเวณโคนต้นและกำจัดวัชพืช กองทางมะพร้าว เพื่อไม่ให้เป็นที่หลบซ่อนของหนู และบนยอดมะพร้าวจะต้องไม่รกเป็นที่อาศัยทำรังของหนู
2. ตัดต้นไม้บริเวณรอบๆ แปลงสวน โดยเฉพาะด้านที่ติดกับต้นไม้ในป่า เพื่อไม่ให้หนูจากป่าอพยพเข้ามาอาศัยในสวน
3. ใช้แผ่นสังกะสีแผ่นเรียบกว้าง 30 - 35 เซนติเมตร ตัดล้อมรอบลำต้น สูงจากพื้นดิน 1 เมตร จะช่วยไม่ให้หนูปีนขึ้นต้นไปทำลายผลผลิตได้
4. ใช้เสียงไล่ เช่น จดประทัด เสียงไม้ตีกัน เวลากลางคืน เป็นต้น

การกำจัด

1. ใช้กับดักชนิดต่างๆ เช่น กับดักตีตาย บ่วงลวด กรงดัก นำมาดักกำจัดหนู โดยวางกับดักตามพื้นดินบนต้นไม้ที่มีหนูวิ่งผ่าน เป็นการช่วยลดประชากรได้

2. ใช้เชื้อโปรโตซัวสำเร็จรูป ซึ่งบรรจุโปรโตซัว *Sarcocystis singaporensis* จำนวน 200,000 สปอร์ซิสต์ (sporocyst)/ก้อน วางบริเวณทางเดินหนู หนู โคนต้นพีช หรือใช้ภาชนะบรรจุเชื้อ 2 ก้อนต่อจุด จำนวน 20 - 25 ก้อน/ไร่ สามารถทำให้หนูป่วยตายภายใน 7 - 15 วัน
3. การใช้สารเคมี ใช้สารออกฤทธิ์เร็วได้แก่ ซิงค์ฟอสไฟด์ 80% PW เป็นผง ผสมกับข้าวสาร หรือผลไม้ เป็นเหยื่อพิษ อัตรา 0.8 - 1% วางเป็นจุดๆ ตามพื้นดิน หรือวางบนคอกมะพร้าว ซึ่งจะตายใน 1 วัน หรือใช้สารออกฤทธิ์ช้า ได้แก่ โฟคูมาเฟน หรือ ไดฟิโทอาโลน ชนิดก้อนซีฟิ่ง กำจัดหนู โดยการใส่สารชนิดนี้ลงในท่อพีวีซี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร ท่อละ 30 ก้อน วางที่โคนต้นมะพร้าวทุก 3 ต้นต่อท่อ สามารถลดประชากรหนูได้ มากกว่า 75%
4. อนุรักษ์สัตว์ศัตรูธรรมชาติ เช่น เหยี่ยว นกแสก นกเค้า หนู และ สัตว์ศัตรูธรรมชาติ เป็นต้น

กระรอก (Squirrel)

กระรอก เป็นศัตรูมะพร้าวที่สำคัญพบระบาดทั่วไปในสวนมะพร้าว คือ กระรอกหลากสี

กระรอกหลากสี (Variable Squirrel)

ชื่อสามัญ	variable squirrel
ชื่อวิทยาศาสตร์	<i>Callosciurus finlaysonii</i> (Horsfield)
วงศ์	Sciuridae
อันดับ	Rodentia

กระรอกหลากสี

ลักษณะผลมะพร้าวถูกทำลาย

ความสำคัญและลักษณะการเข้าทำลาย

กระรอกหลากสี อาจมีสีหลากหลาย อาจมีสีขาวทั้งตัว สีดำทั้งตัว หรือแดงทั้งตัว เป็นต้น การที่มีสีหลากหลายจึงมีคนจับลูกมาเลี้ยงตั้งแต่ยังเล็ก แล้วเพาะขาย จึงทำให้เชื่อง เมื่อเลี้ยงไปแล้วเกิดเบื่อหรือสงสาร จึงปล่อยไปให้อยู่ตามธรรมชาติ หรือบางครั้งอาจหลุดหนีออกไป จึงพบเห็นหากินทั่วไปทั้งในสวนหรือตามต้นไม้

ในเมือง และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้มันแพร่กระจายไปทั่วประเทศ ทำความเสียหายให้กับมะพร้าวและผลไม้ต่างๆ สร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านและเกษตรกรอย่างมาก โดยกระรอกใช้ฟันแทะคู่หน้า (incisors) กัดแทะผลมะพร้าว โดยจะกัดทำลายตั้งแต่ผลอ่อนขนาดเล็กยังไม่มีเนื้อจนถึงผลแก่มีเนื้อแข็งจนเปลือกมะพร้าวเกือบแห้ง จะกัดทำลายบริเวณทุกส่วนของผลมะพร้าวตั้งแต่ส่วนหัวที่ใกล้กับขั้วของผลเป็นส่วนที่เปลือกมะพร้าวยังอ่อนนุ่ม แต่ชอบกัดทำลายบริเวณกลางผล และกินผลมากกว่า เนื่องจากกระรอกมีลำตัวใหญ่ เวลากัดแทะมักมีพฤติกรรมเอาหัวห้อยลงโดยใช้ตีนคู่หลังยึดเกาะไว้ไม่ให้ตก ส่วนตีนคู่หน้าจะช่วยจับอาหารกิน จะกัดเจาะเป็นรูกลมจนทะลุเข้าไปกินทั้งน้ำและเนื้อมะพร้าวขนาดรูใหญ่กว่าที่หนูกัดทำลาย และจะกัดกินซ้ำจนกว่ามะพร้าวผลนั้นหล่นจากต้นหรือกินเนื้อหมดผล แต่ถ้าเป็นผลอ่อนมากไม่มีเนื้อจะย้ายไปกัดผลใหม่ กระรอกออกหากินตั้งแต่เข้ามืดจนถึงเวลาเย็น ดังนั้นจึงระบาคัดกินได้ตลอดทั้งปีจนกว่าจะไม่มีผลผลิตให้กิน เป็นต้น

รูปร่างลักษณะและชีววิทยา

กระรอกหลากสีมีขนาดกลางความยาวหัวรวมลำตัว 212- 218 มิลลิเมตร ความยาวหาง 225 – 240 มิลลิเมตร ความยาวตีนหลัง 46 – 49 มิลลิเมตร ความยาวหู 19 -23 มิลลิเมตร มีสีหลากหลายบางชนิดมีสีขาวทั้งตัว สีดำทั้งตัว หรือแดงทั้งตัว บางชนิดมีสีหลายสีปนกันหลายสี ซึ่งจะแบ่งเป็นชนิดย่อยลงไป (subspecies)

ที่อยู่อาศัย

อาศัยอยู่ทั่วทุกภาคของประเทศ จะอยู่ตามป่าที่มีต้นไม้ใหญ่ ป่าดงดิบ สวนมะพร้าว สวนไม้ผลต่างๆ โดยจะอาศัยอยู่บนต้นไม้ตลอดชีวิต ไม่ค่อยลงพื้นดิน จะใช้กิ่งไม้และใบไม้มาทำรังอยู่ตามยอดไม้สูง บนคอยอดมะพร้าวคล้ายรังหนู

การสืบพันธุ์และการขยายพันธุ์

กระรอกตัวเต็มวัยเพศผู้ที่แข็งแรงจะมีโอกาสได้ผสมกับเพศเมีย หลังถูกผสมเพศเมียตั้งท้องประมาณ 20 – 40 วัน จะออกลูกครั้งละ 1 - 2 ตัว เพศเมียมีเต้านม 2 คู่ อายุขัยประมาณ 10 ปี

การป้องกันกำจัด

เนื่องจากต้นมะพร้าวมีความสูงมาก และมีเรือนยอดติดต่อกัน หรือห่างกันเล็กน้อย ซึ่งกระรอกสามารถวิ่งหรือกระโดดข้ามไปมาได้ เพราะมันสามารถกระโดดจากที่สูงไปอีกต้นหนึ่งได้ไกลเป็น 10 เมตร ไม่ต้องลงพื้นดิน จึงยากต่อการป้องกันกำจัดให้หมด ดังนั้นการป้องกันกำจัดจึงต้องใช้หลายๆ วิธีร่วมกันคือนำมาผสมผสานกันเพื่อลดประชากร ดังนี้

การป้องกัน

1. กำจัดแหล่งอาศัยทั้งบริเวณโคนต้นและกำจัดวัชพืช กองทางมะพร้าว เพื่อไม่ให้เป็นที่หลบซ่อนของกระรอก และบนยอดมะพร้าวจะต้องไม่รกเป็นที่อาศัยทำรังของกระรอก

- ตัดต้นไม้บริเวณรอบๆ แปลงสวน โดยเฉพาะด้านที่ติดกับต้นไม้ในป่า เพื่อไม่ให้กระรอกจากป่ากระโดดเข้ามาใช้เสียงไล่ เช่น จุดประทัด เสียงไม้ตีกัน ช่วงเวลากลางวัน เป็นต้น

การกำจัด

- ใช้กับดักชนิดต่างๆ เช่น กับดักตาย บ่วงลวด กรงดัก นำมาดักกำจัดกระรอกจะวางกับดักบนต้นไม้หรือต้นมะพร้าวที่ร่วงผ่าน เป็นการช่วยลดประชากรได้
- การใช้สารเคมี ใช้สารออกฤทธิ์เร็วได้แก่ ซิงค์ฟอสไฟด์ 80 % PW เป็นผง ใส่ในผลไม้ เป็นเหยื่อพิษ อัตรา 0.8 – 1 % ผูกกับกิ่งไม้ที่เคยพบกระรอกร่วงผ่าน และวางบนคอกมะพร้าวเพื่อกำจัดทั้งกระรอกซึ่งจะตายใน 1 วัน หรือใช้สารออกฤทธิ์ช้า ได้แก่ โฟคูมาเฟน หรือ ไดฟิโทอาโลน ชนิดก้อนขี้ผึ้ง โดยการใส่สารชนิดนี้ลงในท่อพีวีซี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 7 เซนติเมตร ยาว 50 เซนติเมตร ท่อละ 30 ก้อน วางบนคอกมะพร้าว หรือบนต้นไม้ที่เคยร่วงผ่าน
- อนุรักษ์สัตว์ศัตรูธรรมชาติ เช่น เหยี่ยว งู และ สัตว์ศัตรูธรรมชาติ เป็นต้น

การประเมินความเสียหายของมะพร้าวที่เกิดจากหนูและกระรอก

มะพร้าวให้ผลผลิตตลอดทั้งปีก็จะถูกหนูและกระรอกทำลายได้ทั้งปีเช่นกัน การนับความเสียหายควรนับในเวลาเดียวกัน จะตรวจนับความเสียหายทุกๆ 1- 2 เดือนก็ได้ แต่ควรสุ่มนับเป็นระยะเวลา 1 ปี เป็นอย่างน้อย

ตัวอย่าง สวนมะพร้าวที่ต้องการตรวจนับความเสียหาย มีพื้นที่ปลูกขนาด 24 ไร่ ต่อแปลง จำนวน 4 แปลง ทำการตรวจนับความเสียหายทุกๆ 1- 2 เดือน แต่ก่อนทำการตรวจนับความเสียหาย ควรทำการถางบริเวณใต้โคนต้นมะพร้าวให้สะอาดเสียก่อน เพื่อที่จะได้สามารถนับมะพร้าวที่หล่นภายหลังได้ง่ายขึ้น โดยสุ่มนับผลมะพร้าวในบริเวณพื้นที่มีต้นมะพร้าว 50 ต้น ทั้งผลที่มีถูกทำลายเก่าและผลที่ถูกทำลายใหม่ ที่หล่นอยู่ใต้ต้น และเก็บผลที่นับแล้วออกจากแปลงทั้งหมด นับผลผลิตทั้งหมดในระยะเวลา 1 ปี จะถูกนำมาคิดคำนวณด้วย เพื่อคำนวณหาเปอร์เซ็นต์ความเสียหายของมะพร้าวที่แท้จริงดังสูตรข้างล่างนี้

$$\text{เปอร์เซ็นต์ ความเสียหาย} = a/t \times 100$$

a = จำนวนมะพร้าวที่ถูกกัดทำลาย

t = จำนวนมะพร้าวทั้งหมด

(เก็บเกี่ยวในเวลา 1 ปี)

